

Pflanze H. an. 3, 242. = वक्वत् ÇKDa. = वङ्कसेनतरु (वङ्कसेन) Msd. t. 83. *Aeschynomene grandiflora* Suca. — Vgl. अगस्त्य und अगस्तिदु.

अगस्तिदु (अगस्ति + दु) m. Name einer Pflanze = अगस्ति Taik. 2, 4, 29.

अगस्ती (von अगस्त्य) f. ein weiblicher Nachkomme des Agastja P. 6, 4, 149, Sch.

अगस्तीय (von अगस्त्य) adj. Agastja betreffend Vārt. 2. zu P. 6, 4, 149.

अगस्त्य m. 1) Name eines vedischen Ṛshi (AK. 1, 1, 2, 21. Taik. 1, 1, 89. H. 122. an. 3, 479. Msd. j. 71.), dem die Lieder RV. 1, 168—191 zugeschrieben werden. Erwähnt wird er in Liedern von Kakshivant: अगस्त्ये ब्रह्मणा वाक्धाना (अश्विनौ) 1, 117, 11; von Vasishtha: तत्ते जन्मेति के वसिष्ठगस्त्यो यज्ञो विष्णुः 7, 33, 10; von Brahmātithi: यद्येत कृत्ये धने ऽमुं गोष्ठ्यस्त्यं यथा वाजेषु सेभर्गिम् । एतावद्वा वृषणवसू अतो वा भूयो अश्विना गुणतः सुभर्गमिहे ॥ 8, 5, 26. Ein Zwiegespräch zwischen ihm und Indra findet sich 1, 170. Der Gott spricht (3.) zu ihm: किं नो धातरगस्त्यं सखा सन्नतिं मन्यसे । विद्महि ते यथा मनो ऽस्मभ्युमिन्न दित्ससि ॥ Ein Gespräch zwischen Agastja und seiner Gattin Lopāmudrā 1, 179 (nach RV. Anukramanikā). In einem Liede der Ṛshi's Bandhu, Çrutabandhu und Viprabandhu an Indra 10, 60, 6. heisst es: अगस्त्यस्य नमः सती युनक्ति रोकिता । Im AV. wird Agastja unter den alten Sängern genannt: अत्रिवदः कृमयो कृन्मि कएवञ्जमदमिवत् । अगस्त्यस्य ब्रह्मणा से पिनप्युक्ते कृमीन् ॥ 2, 32, 3. तया पूर्वमथर्वाणो जघ्न रतास्योषधे । तया जघान कश्यपस्त्वया काण्वो अगस्त्यः ॥ 4, 37, 1. काण्वः कन्तीवान्युक्तमिहा अगस्त्यः श्यावाश्वः सेभर्ग्यचूनाः । विश्वामित्रो ऽयं जमदग्नित्रिर्वत्सु नः कश्यपो वामदेवः ॥ 18, 3, 15. Die Bāh. Dev. (3, 30. fgg.; vgl. Śi. zu RV. 7, 33, 10.) folgende Sage über seine Entstehung: तयोरदित्ययोः (Mitra und Varuṇa) सत्रे दृष्ट्वाप्सरस-मुर्वशीम् । रेतश्चस्कन्द तत्कुम्भे न्यपतद्वाशतीचरे (Śi. वासतीचरे) ॥ तेनैव तु मुहूर्तेन वीर्यवतौ तपस्विनौ । अगस्त्यश्च वसिष्ठश्च तत्रर्षी संभूवतुः ॥ बङ्ग-धा पतितं रेतः कलशे च जले स्थले । स्थले वसिष्ठस्तु मुनिः संभूवर्षिसत्तमः ॥ कुम्भे त्वगस्त्यः संभूतो जले मत्स्यो महाव्युतिः । उदियाप ततो ऽगस्त्यः श-म्यामात्रो महातपाः ॥ मानेन संमिता यस्मात्तस्मान्मान्य इहोच्यते । यदा कुम्भादधिर्जातः कुम्भेनापि महीयते (Śi. हि मीयते) ॥ कुम्भ इत्यभिधानं च परिमाणस्य लक्ष्यते । ततो ऽप्सु गृह्यमाणसु वसिष्ठः पुष्करे स्थितः ॥ सर्वतः पुष्करे तं हि (Bāh. Dev. पुष्करं तच्च) विधे देवा अधारयन् । vgl. Nir. 3, 13, 14. Daher seine Namen Kumbhasambhava, Kumbhajoni u. Ghaṭodbhava; vgl. auch die u. 1. अग 3. mitgetheilte Etymologie des Wortes अगस्त्य. VP. 83. wird Pulastja als Vater genannt, Bāh. Dev. 2, 17. A diti als Schwester. M. 5, 22. wird Agastja als Autorität aufgeführt für die Gesetzmässigkeit der Thiertödtung in bestimmten Fällen: यज्ञार्थं ब्राह्मणैर्वध्याः प्रशस्ता मृगपत्तिषाः । भृत्यानां चैव वृत्त्यर्थमगस्त्यो ह्याचरत्पुरा ॥ Wird als Eroberer des Südens betrachtet: निर्जितासि मया भद्रे (सीते) शत्रुकृस्तादमर्षिणा । अगस्त्येन दुराधर्षा मुनिना दक्षिणेव दिक् ॥ R. 6, 100, 16. अगस्त्यसेविताशा oder अगस्त्यचरिताशा ist der Süden 3, 22, 8. 4, 45, 3. 51, 32. Der Berg Kuṅḡara seine Wohnung 4, 41, 50. Erscheint als Rathgeber und Leiter des Rāma und als Oberhaupt der Einsiedler des Südens, LIA. I, 535. 582. fgg. Trinkt das Meer aus (daher sein Name Pitābhi) MBh. 3, 8805. fgg.; frisst den Vātāpi 12, 5389. R. 3, 16, 26;

verbrennt den Ilvala 3, 16, 34; vgl. Ind. St. I, 475, N. In den Scholien zu Çiç. 1, 16, 4, 44. wird ein über Edelsteine handelnder Vers vom heiligen (भगवान्) Agastja angeführt; vgl. auch die Sch. zu Kṛ. 12, 41. Am Himmel glänzt Agastja als Canopus AK. 1, 1, 2, 21. Taik. 1, 1, 89. H. 122. Taik. Ār. 1, 11, 2. Jāṇ. 3, 184. Rīgā-Tar. 2, 140. VP. 226. Colebr. Misc. Ess. II, 382. 383. 464. — 2) Çiva, Çiv. — 3) Name einer Pflanze = अगस्ति H. an. 3, 479. Msd. j. 71.

अगस्त्यगीता (अगस्त्य + गीता) f. pl. Agastja's Gesänge, ein Theil des Ādivārāhapurāṇa Verz. d. B. H. 142.

अगस्त्यचार (अगस्त्य + चार) m. Lauf des Canopus Verz. d. B. H. 240.

अगस्त्यसंकिता (अगस्त्य + संकिता) f. Agastja's Sammlung, ein Rechtsbuch, Verz. d. B. H. 316.

अगस्त्योदय (अगस्त्य + उदय) m. der 7te Tag in der zweiten Hälfte des Monats Bhādra, As. Res. III, 297.

अगा (3. अ + गा) ved. adj. nicht gehend P. 3, 2, 67, Sch.

अगाध (3. अ + गाध) 1) adj. f. आ R. 5, 72, 12. unergründlich, überaus tief AK. 1, 2, 2, 15. H. 1070. an. 3, 341. Msd. dh. 27. तत्स्वभावो ममाप्येष यद्गाधो ऽव्ययः । विकारस्तु भवेद्गाध इति तत्ते वदान्यकम् (das Meer) ॥ R. 5, 94, 11. परिखाभिः — अगाधव्यपतोपाभिः 5, 9, 15. अगाधे विपुले रुदे N. 6, 12. शोणः शुभ्रजलो ऽगाधः R. 1, 36, 4. अगाधसलिलात्समुद्रात् Hir. I, 46. übertr.: सात्म्यगाधे भये मया 2, 7, 20. अगाधबुद्धि MBh. 18, 157. अगाधसह Māh. 1, 13. Māh. 93, ult. — 2) m. Loch in der Erde H. 1364. an. 3, 341. n. Msd. dh. 27. — 3) m. Name eines der fünf Feuer beim स्वधाकार Hariv. 10467. — Vgl. अगाध.

अगाधजल (अगाध + जल) 1) adj. mit tiefem Wasser versehen: तत्रागाधजलो रुदः AK. 1, 2, 2, 25. — 2) m. tiefer See H. 1091.

अगार P. 3, 3, 79. 4, 4, 70. n. Behausung, Haus AK. 2, 2, 4, 11. H. 992. m. n. Taik. 3, 5, 14.) ब्राह्मण्याः — अगार एतां रात्रौ वसेत् ऋ. Ç. Gāh. 1, 7, 2, 9. प्रन्यानि चाप्यगाराणि M. 9, 265. खलात्तेजद्गाराद्वा 11, 17. सतागाराश्चरेद्देवतम् 11, 122. अगारदाहिन Brandstifter 3, 158. Derivate von Compositis auf अगार P. 4, 4, 70. — Vgl. अगार, अयगार, अनगार.

अगावक (अग + आवक) m. Nom. pr. eines Mannes Hariv. 5081. ein Sohn Gada's von der Sudevā 9193. ein Sohn Vasudeva's von der Vr̥kadevī 1957.

अगिर m. 1) Feuer. — 2) Sonne. — 3) Rakshas, Gāṭh. im ÇKDa.

अंगिरैकस् (3. अ + गिरैकस् [गिरा instr. von गिर] + ओकस्) adj. der sich durch keinen Ruf (kein Lied) zum Verweilen (zum Stillstehen) bringen lässt, ein Beiwort der Marut's: इमे ये ते सु वीषो बाह्वैः जसो ऽत्तर्दो ते पतयन्त्युत्तपो महि ब्राधन्त उत्तपाः । धन्वश्चिधे व्रनाशवो ज़ीरा-श्चिदगिरैकसः । सूर्यस्यैव रश्मयो दुर्नित्यस्यैव कस्त्योर्दुर्नित्यस्यैव । RV. 4, 135, 9.

अंगु (3. अ + गो) 1) adj. a) der keine Kühe hat, arm: उक्थं च न श-स्यमानमगोरुरिरा चकित । न गायत्रं गीयमानम् ॥ RV. 8, 2, 14. Vgl. अंगोता.

*) An diesen drei Stellen steht das Wort im Compositum hinter einem auf अ auslautenden Worte, so dass es sich nicht bestimmen lässt, ob अगार oder अगार gemeint ist. Bharata zu AK. (im ÇKDa.) und die Scholien zu H. heben das kurze अ hervor.